

Ad se tendentes qui salvos suscipit omnes.
 His igitur miserum monitis correxit homullum,
 Nec non sponte sua nigro conclusit in antro,
 Illic ut sordes licito defleret enormes
 ost tres ergo dies iterum veniebat ad illum,
 Inquirens talem si posset ferre laborem?
 Qui, lassus nimium, verbis responderat istis:
 Pœnas spirituum patior vix namque nigrorum,
 Me quia continuis attrahunt namque flagellis,
 Atque petunt jaculis lapidum sæpissime duris,
 Insuper opprobriis opponunt semper amaris.
 Quod non invitus pridem, sed gratis, adirem
 Illos, ipsorum sine vi me dans ditioni.
 Tunc animæ medicus languescentis, bene doctus,
 Lassatum refici jussit, statimque recessit.
 Post tempus parvum veniebat denique rursum,
 Quærens obscuro quid tunc pateretur in antro?
 Qui dixit: Certe melius valeo, Pater alme,
 Longius horribiles tantum quia sentio voces.
 Hinc præsul, lætus secreto pectore factus,
 Egreditur, juxta morem faciendo priorem.
 Tandem post spatium veniens quadraginta dierum,
 In queis peccatum lapsus deflevit amarum,
 Invenit lætum, quem credebat fore mœstum.
 Et, cum lætitiæ miraretur sibi charam,
 Peccator, lacrymis jam mundatus bene largis
 Ut certus veniæ, sancto dicebat, amandæ:
152 Spero quidem, per te me salvari, Pater alme,
 In somnis quia te vidi luctamen inire
 Pro me cum sævo nec non serpente maligno,
 Quem tu vicisti subito virtute superna.
 Auribus intentis ut sensit verba loquentis
 Antistes, laudem Christi cecinit pietati,
 Extraxitque loco captivi membra nigello,
 Et loca in propria noctis sub tempore cella,
 Quæ fuit ecclesiæ lateri conjuncta sacratæ,
 Illic et plebem jussit coire fidelem,

A Ut pariter preculis pernoctarent studiosis,
 Quo bonus errantem, per consuetam pietatem,
 Pastor ovem turmis proprii junxisset ovilis.
 Ortus cumque nigras noctis sol expulit umbras,
 Dextra prædicti comprehensa, præsul, homulli,
 Intrat in ecclesiam, secum quoque duxerat ipsum.
 Ut limen sacris tetigit venerabile plantis,
 Adfuit insidiis latitans clam dæmon amaris,
 Attraxitque virum magna vi denique sursum,
 Illius arrepta secreta fraude sinistra,
 Ad quem Basilius, forti mandamine functus:
 Improbe fur, Regis facturam redde perennis,
 Et furto captam victus cito desere prædam.
 Cui mox communis cunctorum dixerat hostis,
 Perversis vacuas implens latratibus auras:
 B Cur satagis proprium mihimet vi tollere servum,
 Qui sua sponte meis submisit colla catenis?
 Chartam percerte, mihimet quam reddidit ipse,
 Tempore judicii Christo monstrabo futuri.
 Cui sanctus rursum reddebat tale responsum,
 Ipsius Christi præcepto, judicis æqui,
 Reddere litterulas, spero, te protinus ipsas.
 His igitur dictis, oravit turba fidelis
 Altithronum preculis, devoto pectore fuis,
 Fidum pastorem quo confortaret in hostem.
 Nec mora, de summo cecidit scriptura dolosa.
153 Ante pedes sancti nec non pastoris amandi.
 Tunc plebs, corde pio gaudens cum præsule digno,
 Sparsit adusque polum voces cum carmine laudum,
 Collaudans Christum, solita pietate benignum,
 C Qui captum veteris retraxit ab ore leonis.
 Nos quoque plaudentes, spargamus ad æthera voces,
 Laudantes Dominum ridenti pectore Christum,
 Quo nobis talem clemens veniæ tribuat spem.
 Ipsi namque decus soli, victoria, virtus,
 Laudum cantamen maneatque perenniter. Amen.

HISTORIA

PASSIONIS SANCTI DIONYSII EGREGII MARTYRIS.

ARGUMENTUM.

Dionysius, Atheniensis philosophus, Ægyptios vates, scientiæ astrorum gratia, adit, a quibus cum edoctus esset, defectumque solis sine lunæ interpositione hora passionis Dominicæ observasset, Athenas rediens, ignoto Deo, ut Lucanus ait,

Ignoti Judæa Dei. . . . Et dedita sacris

aram inter simulacra Atheniensium erexit. Quam cum apostolus Paulus vidisset, auctoremque dedicatæ aræ inquisisset, Dionysium, philosophum, comperit, quem ad fidem convertit, et in præsulem Atheniensem ordinavit. Qui, dum per visionem apud Polycarpum presbyterum animatus ad martyrium fuisset, ad Clementem, primum post Petrum papam, Romam venit. A quo cum legationem Evangelii prædicandi gratia, ad Galliam et Parisios accepisset, a Sisinnio, præsidè Galliarum, tempore Domitiani, cum sociis martyrio coronatur, efficacique suæ sanctitatis documentum reliquit, dum, capite plexus, truncus e put ad destinatum se ulturæ locum per duas leucas portavit.

INCIPIT HISTORIA.

Cum factor summæ, mediæ rationis et imæ,
In cruce supplicium mortis pateretur amarum,
Orbem nocturnæ circumduxere tenebræ,

154 Et sol, deposito radii splendore sereni,
Exsequias Domini celebrat famulamine Christi
Quo mox astrologus viso Dionysius almus,
Qui tunc Memphiticis artem discebat in oris,
Quæ docet astrorum motus, solis quoque cursum,
Obstupuit, libris cœpitque requirere lectis,
Si tunc ecclipsis posset consistere solis.
Ast ubi non solitas sensit magis esse tenebras,
Descripsisse diem dignum ducebat et annum,
Non dubitans designari quid forte stupendi,
Quod post mysterium declarasset tenebrarum,
Conjectatque Deum signis testantibus almus,
Hactenus ignotum, mundo mox esse probandum.

Ast ubi de rivis præfatæ debrius artis,
Athenas petiit, sedem patriamque revisit,
Inter stultorum simulacra profana deorum,
Culte constructam poni præceperat aram,
Hanc ipsam titulis decernens congrue pictis,
Ignoti sub honore Dei debere sacrari.
Quam doctor Paulus cum conspexisset, opimis,
Qui sit is ignotus, verbis rogabat amicis.
Urbis cui primus Dionysius ipse beatus
Exposuit causam, pro qua construxerat aram,
Et sic, alternis certantibus ergo loquelis,
Qui fuit incredulus, fidei cessit bene victus.

Post hæc egressus, cæco dat lumina Paulus,
Quem properare quidem citius præcepit in urbem.
Hunc functum cernens prædictus lumine princeps,
Et credens signo, divino numine facto,
Festinat subito cupidus cum conjugè chara
Pergere quo Paulum cognoverat esse beatum,
Ipsius multa juris comitante caterva,
Qui pariter fuerant sacro baptismate tincti,
Prorsus delicti mundantur sorde veterni,
Et, qui dux plebis fuerat simulacra colentis.

Præsul catholico præponitur ergo popello.

155 Hic præsul factus, mira bonitate decorus,
Sedulus officium bene complevit sibi junctum,
Absentem scriptis, præsentem denique dictis,
Ad veræ cultum fidei ducendo sequendum.
Nam, quondam pergens, semen verbi quoque spar-
Hospes, jam vergente die, fertur petiisse [gens, D
Sanctum presbyterum Cretensem, nomine Carpum,
Qui male tristitia conturbabatur amara,
Nec non plus licito succensa ferbuit ira,
Quidam gentilis quia perversis suadelis
Fecit Christicolam fidei sacra spernere quemdam.
Hunc et presbyterum præsul sensit fore mœstum,
Causam tristitiæ verbis quærebat amicis,
Et, tristem monitis blande mulcendo benignis,
Suaserat, ut nimiam cordis deponeret iram,
Et pro damnandis exoraret scelerosis,
Quo, cito conversi Christoque reconciliati,

A Ejus perciperent multum munus pietatis.
Admonuitque crebro nulli debere negari
Spem veniæ, proprium vellet si flere reatum.
Sed, qui tristitiæ studuit, sprete pietate,
E contra frendens, cordisque furore tabescens,
Apposuit miseris duris maledicere verbis,
Protestans, illos neutra dignos fore vita,
Qui vixisse Deo præsumpsissent sine vero.
Hac tam tristifica tandem ratione peracta,
Mente satis tristi componit membra quieti.
Nec mora, monstratur, cellis cœli patefactis,
Visio, quæ fluctus animi compescuit ejus.
Scilicet, Altithronum miro splendore coruscum,
Viderat, angelicis septum residere ministris,
De cœloque rogam raptim descendere magnum,
B Ceu foret emissus scelerum vindex aliquorum.
In terras oculis rursus lustrando reflexis,
Horrendum barathrum conspexit hiare deorsum,
Anguibus impletum variis pœnisque reffectum,
156 Supra quod miseri plantis lapsantibus illi
Hærebant ergo, flentes in litore summo,
Egressi quoque serpentes, illos cruciantes,
Cogebant secum barathrum penetrare profundum,
Quo viso, Carpus, majore furore repletus,
Deslet quod miseri non essent præcipitati,
Voceque confusa repetens rursus maledicta,
Quod divina reos, orat mox, ultio perdat.
Dixerat, et Jesu, solita pietate benignus,
De summo cœli solio promptus misereri,
Infit, non mitem Carpi causando dolorem:
C Percute, si possis contra me, Carpe rebellis,
Qui cupis interitum sitienter adesse reorum.
En, ego sum cœli rector mortisque peremptor,
Humana rursus pro gente pati pie promptus,
Si non salvari possunt aliter scelerosi
Qui post commissum discunt deslere reatum.
Nec leve duco meæ dextræ jam plasma perire,
Quod pulchrum feci, quod corruptum reparavi,
Elige nunc dulcem vel sectando pietatem,
In cœlo mecum semper regnare per ævum,
Vel, per sævitiam diræ mentis male duram,
Supplicio barathri tradi sine fine profundi.
His nimium justus monitis vir mansuefactus,
Exemplum cunctis imitandæ fit pietatis.
D Post hæc, summorum fama clarus meritorum,
Præsul, disposuit Romam petiisse superbam,
Optans cum Petro Paulo pariterque magistro,
Nomine pro Christi se mox impendere morti.
Palmam martyrii sed sumpserunt prius illi
Quam portas Romæ veniens intraverat ipse,
Discipulusque Petri, Clemens, venerabilis orbi,
Sedis apostolicæ culmen rexit satis apte.
Qui nam pontificem pie suscepit venientem,
Illum condigne summoque colebat amore;
Denique post spatium decursi temporis amplum,
157 Quo servi Domini commanserunt venerandi,

Cum jam cœlestis pietas mitissima Regis
 Æternæ lucis radio voluisset opimo
 Errorum tenebras veterum discindere nigras,
 Queis tunc occiduae partes fuerant male cinctæ,
 Papa, prior monitus divino Flamine, sanctus,
 Pontifici verbis digno suadebat amicis
 Semina divini per gentes spargere verbi.
 En, ait, o miles Christi, frater Dionysi,
 Magna seges Domini crescit per climata mundi,
 Præbens innumeras maturæ messis aristas,
 Instantes messi sed constant oppido pauci.
 Hinc tu, sacrorum bibulus qui fonte librorum
 Constans, divini sciolus quam maxime cultus,
 Exemplo Pauli, securus perge, magistri
 Imperio populos Christi subjungere multos.
 Et tibi credo potestatem ditionis eandem
 Quam Christum Petro scimus tradidisse magistro,
 Et, quam suscepti successor jure magistri.
 Conversos pie solvendi, fontesque ligandi.
 Accipe nunc Gallos, tibi me tradente, docendos,
 Doctrinæque tui signetur Gallia forti,
 Quo vir apostolicus digna celebreris alumna.
 Nec vereare quidem gentes intrare rebelles,
 Quæ restant vero, frendentes more ferino,
 Sed, tibi mercedis tantum, confide, perennis,
 In Patris astrigera summi servarier aula,
 Quantum pro Christo tuleris patiando doloris.
 His papæ blandis præsul monitus suadelis,
 Occiduae fines partis festinus adivit,
 Mœnibus atque Patris gressum mox intulit urbis,
 In qua crebro loci pro fertilitate decori,
 Gallorum proceres concurrunt sæpius omnes.
 Hic ubi divini cœpit sacra semina verbi
 Spargere, signorum mox exercere per illum
 Christus virtutes dignabatur pie plures,
158 Quo tanto plebis mollescere corda rebellis
 Ad veniam possent. quanto crebro signa viderent.
 Ast ubi credentis numerus populi magis auctus,
 Inspirante dies Christo crevisset in omnes,
 Infremuit super hoc veteris fraus sæva draconis,
 Dedignans animas sese jam perdere tantas,
 Quas prius errorum laqueis capiebat amaris,
 Hinc pater ipse doli, sceleris doctorque maligni,
 Provocat injustum regem mox, Domitianum,
 Christicolis edicta necis dictare ferocis.
 Qui, decreta per omne suum mittens mala regnum,
 Christi cultores morti damnarier omnes
 Cujus præcepto Sisinnius ergo nefando,
 Præses, consensum præbens extemplo malignum,
 Pontificem præsentari vinctum, jubet, illi,
 Quem fore Gallorum cognovit rite magistrum,
 Ac primum flagris mactatum denique duris,
 Nec non suppliciis affectum crebro cruentis,
 Carceris in tenebras jussit concludier atras,
 Ipsius condiscipulos pariter quoque binos,
 Quos nunquam charo sors coget abesse magistro.
 Sed nec carcereis præsul præclarus in antris
 Desinit obsequium Domino persolvere dignum,
 Sed docuit plenem, studiose convenientem,

A Ac celebrat sacrae solito solemnia missæ.
 Ast, ubi cœlestem debebat frangere panem,
 Lux nova tristifico subito fulgebat in antro,
 In qua sidereæ Regnator splendidus aulæ
 Scilicet, angelica pariter comitante caterva;
 Apparens, charum consolabatur alumnum,
 Sanctaque dans illi, mulcebat fame tali :
 Accipe, chare meus, mis jam venerabile corpus,
 Cujus mysterium tibi mox complebo secretum,
 Namque tui merces mecum manet optima perpes,
 Hisque salus summa Patris præstatur in aula,
 Consentire tuis qui dant operam pie jussis,
159 Certa constanter servaque fidem patienter,
 Quo crescant celebris tibi jam præconia laudis,
 Et, quodcunque sacris a me precibus rogitabis,
B Impetrare mei poteris dono pietatis.
 Tali lætatus fortis solamine, testis,
 Nulla timet tormenta pati pro nomine Christi.
 Post hæc abstracti testes de carcere terni,
 Præcepto mox præfecti cogente superbi,
 An vellent duris, rogitantur, cedere pœnis?
 Qui bene concordēs, clara quoque voce fatentes,
 Patrem cum Nato, nec non cum Flamine sacro,
 Esse Deum verum, solumque perenniter unum,
 Testanter, mox malle mori pro nomine Christi,
 Membratim quoque suppliciis scindi redivivis,
 Quam sua colla diis unquam submittere falsis.
 Hac magis offensus præses ratione profanus,
 Ceu leo, non modica rugiens præceperat ira,
 Athletis Christi cervices mox resecari,
C Et gladiis cunctos perimi baptismate lotos.
 Cædibus innumeris, ut jussit, namque peractis,
 Præsul cum sociis junctus trahitur venerandis
 Ad loca martyrii, damno caput peragendi.
 Qui nam gaudentes, Domino laudesque canent
 Pergebant prompti semet mox dedere morti.
 Præsul tunc oculis sursum manibusque levatis,
 Alrithrono tales fundebat congrue grates,
 Mi Dee, mi Factor, mi clementissime Rector,
 Qui me vitali præstans aura pie vesci,
 Scilicet ingenii donasti luce profundi
 Quo tis secretum scrutarer mysteriorum.
 Te solum laudo, te cordetenus benedico,
 Et tibi devotas cunctis grates ago membris,
 Pro cunctis donis mihi collatæ pietatis,
D Teque precor, majestatis Rex magne perennis
 Ut dare perpetuam mihimet dignere coronam,
 Atque meis sociis, pro te nunc jam morituris,
160 Tuque tuum populum serva pietate paterna,
 Quem pascens fidei tibimet sermone nutrivisti.
 His ita poscentis precibus jam rite peractis,
 Una discipuli sancto cum præsule bini,
 Poplitibus positis, cervicibus atque reflexis,
 Ictus lictoris susceperunt ferientis.
 Quorum permansit celebris confessio talis,
 Ut, dum precis siluerunt corpora collis,
 Palpantes linguæ laudes Domino cecinere.
 Truncatum quoque pontificis corpus morientis
 Erigitur subito, nitidum splendore sereno,

Atque, caput brachiis portans proprium bene firmis,
 Descendit recto gressu de monte profundo,
 In quo martyrium consummavit pretiosum,
 Transiliensque viæ citius duo millia duræ,
 Venit adusque locum servando corpore dignum.
 Quem descendentem, cursuque cito gradientem
 Cœtus angelici comitantur luce serena,
 Alleluia Deo resonantes voce sonora.
 His signis factis, convenit turba fidelis,
 Martyris atque loco venerabile corpus in ipso,
 Quem sibi signavit, cum post gressus requievit,
 Impositum tumulo venerantur honore supremo.
 Exsequias tanti luctu celebrando patroni.
 Illic pro meritis ejus Jesus venerandis
 Christus virtutes fecit clarescere signis.
 Nam visus cæcis, linguæ sermo quoque mutis,
 Auditus surdis, solidus gressusque podagris,
 Teste precante sacro, donatur, crebrius illo,
 Et variis ægri morbis qui debilitati,

A Adveniunt læti, membris redeunt renovatis.
 Hic quoque non raro mœstis solamina grata,
 Et munus veniæ scelerosis fertur ab arce,
 His, qui sacra precum profundunt vota suarum
 Martyris ad tumulum, proprium deflendo reatum.
 Cujus continuo nos intercessio sancta
161 Commendet Christo, scelerumque veniamque
 [precando,
 Obtineat, nostris ipsum pie parcere culpis,
 Et partem nobis vitæ præstare perennis,
 Quo mereamur eum læti laudare per ævum,
 Qui post dura suis semper certamina sanctis
 Martyribus duplicis bravium præstabit honoris,
 Ut, dum congaudent animæ super æthera sanctæ,
 Non minus in tumulo lætentur mortua membra,
B Signorum titulis crebro glorificata coruscis.
 Ipsi summa salus, pæpes victoria, virtus, [ævum.
 Laus, honor, imperium, semper decus omne per

HISTORIA

PASSIONIS SANCTÆ AGNETIS VIRGINIS ET MARTYRIS.

ARGUMENTUM.

*Agnes, puella Romana, pulchritudine eximia, et Christiana, in cujus amorem filius Sempronii comitis, Urbis præfecti, perditæ incidit, primo illam verbis et muneribus tentans, ut amori suo responderet. Illa constanter Christum sponsum suum affirmans, cui jugi castitate se dedicasset, tandem ab eodem ad templum Vestæ, in quo virgines Vestales deæ Vestæ, hoc est æterno igni, serviebant, trahitur, ut huic sacrificaret. Quod cum renuisset, a præfecto, præ ira furioso, in fornicem rapitur, ut cunctorum stupro et ludibrio illam prostitueret. Cumque illam juvenes furientes congregari vellent, mox fornicem insolita lux texit, quæ vim inferre volentes virgini repulit. Tandem ipse veniens præfecti filius insolentior, virginem aggrediens, mox pronus in terram cadens, exhalabat animam. Pater, mœrens mortem filii subitam, virginem magicis artibus insinulat. Virgo vero, ad ostendendum, Christi virtute, non magicis artibus, factum, in laudem Dei mortuum resuscitat. Quo pater viso, dubitat quid de virgine faciat, fidem Christi suscipit. Qua re ad sacerdotes delata, sibi idolisque timentes, tumultum **162** commovent, virginem morti tradi volunt. Præfectus jam fidelis, ne fidelem damnare cogatur, se subtrahit, alium substituit, qui illam in ignem conjiciebat. Flamma, corpus virginis fugiens, multos astantes absumpsit et ambussit. Tandem, virgine in mortem consentiente, a carnifice gladio transverberatur, corpus sepulturæ a parentibus traditur, spiritus virgineis choris cum Christo sociatur.*

INCIPIT HISTORIA.

Virgo quæ, vanas mundi pompas ruituri,
 Et luxus fragilis cupiens contemnere carnis,
 Promeruit Regis vocitari sponsa perennis,
 Quæ velit, angelicæ pro virginitatis honore,
 Ipsius astrigera Sponsi cœlestis in aula,
 Addita cœlicolis nitida fulgere corona,
 Atque, sequens Agnum, carmen cantare sonorum,
 Conservet pure sincero cordis amore
 Signum laudabilis, quod portat, virginitatis,
 Quæque caput Christo signat velamine sacro,
 Hæreat affectu tenero constanter in illo,
 Ac cunctis aliis ipsum præponat amicis,
 Qui, rutilans nimium forma speciosus amœna,
 Natos cunctorum merito vincit mulierum,

C Cujus amore quidem ferventes congrue pridem
 Perplures sacræ constanti corde puellæ,
 Elegere mori, sævis pœnisque necari,
 Quam decus insignis corrumpere virginitatis.
 Inter quas Agnes, mundo celeberrima virgo,
 Jure sui sponsi, condigna laude decori,
 Christi, dissimilem cunctis recitando decorem,
 Virginibus sacris ejus commendat amoris
 Pignus, qui, genitus de virgine solus,
 Sponsus castarum nec non decus est animarum.
 Hæc Agnes ergo, meritis clarissima virgo,
 Carmine non culto pangit quam nostra Camœnâ,
 Urbis famosæ prænobilis incola Romæ,
 Prodiit aliorum clara de stirpe parentum,